

Barna på flyttelasset

Psykolog Svein Ramung

Privat praksis

Om "å være i verden"

- Millioner av barn fødes hvert år - uten at de registreres
- Millioner av barn lever i dag under svært vanskelige kår - uten at verden bryr seg
- Tusener av barn lever i dag i Norge under vanskelige kår - uten at det norske samfunnet bryr seg
- "Verden er liksom et sted langt borte. Den har ikke så mye med oss å gjøre – heldigvis!"

Norsk gutt, 7 år.

Barna på flyttelasset

- Beslutninger om migrering blir tatt av voksne
- Barn blir meddelt beslutningen, sjelden medforhandler
- I slike beslutninger lite plass til barnas perspektiver og reaksjoner
- Barna vil ofte mangle informasjon om det nye landet
- Barna vil ofte savne familie, venner, skole etc
- Det kan ta tid å få nye venner
- Noen tørr ikke å få venner, hvis det er fare for at de må dra videre

Hvor mange barn i mottak?

- I flg. Bj. H. Hansen:
  - Pr. mars -06: ca. 2250 i mottak
  - Ca. hver 4. beboer i mottak er barn
  - Barnefamilier utgjorde ca. 60 % av beboerne

- I flg. Dagbladet 31.05.06:
  - Over 400 barn har bodd mer enn 3 å

Barnas utfordringer

- Å forstå seg selv og livene sine
- Å integrere belastende hendelser i livene sine, som:
  - flytting
  - skilsmisse
  - dramatiske hendelser
  - alvorlig sykdom
  - tap av nære slektninger
  - oppløsning av samfunnet rundt dem
  - flukt

Sentrale spørsmål

- Hvilke utfordringer står barnet overfor:
  - i skolen
  - blant kammerater
  - i familien
- Hvordan skal vi forstå samspillet mellom barn og foreldre i denne prosessen?
- Hvilke mestringsstrategier kan barnet ta i bruk?

Grunnleggende behov i lærings situasjonen

- Behov for å:
  - forstå
  - mestre
  - oppleve mening
  - oppleve sammenheng
  - oppleve anerkjennelse
  - få identitetsbekreftelse
  - få perspektivutvidelse

Grunnleggende problemstillinger i forhold til vennskap

- Barn har behov for venner
- Venner kan representere kontakt, trygghet - en base for identitetsutprøving
- Språket blir stadig viktigere i vennsksrelasjoner - å beherske "kodene"
- Mange innvandrerbarn opplever at de ikke "slipper inn" blant de norske
- Mange innvandrerbarn opplever at de blir utestengt av de norske
- Mange opplever diskriminerende og rasistiske(?) utsagn og holdninger

Problemer i familiens funksjon

- Mange foreldre fungerer ikke optimalt som følge av migrasjonsstresset
- Traumer kan hemme foreldre i deres omsorgsfunksjoner
- Utrygge barn blir ofte krevende
- Maktesløse foreldre kan oppleve det som vanskelig å være kompetente overfor de emosjonelle "kravene" fra barna

Tap av basale antagelser og fremtidsperspektiv

- Traumatiske erfaringer kan føre til:
  - * tap av tro på at mennesker er vennlige og har gode hensikter
  - * tap av troen på foreldre som onnipotente beskyttere
  - * tap av tro på fremtiden som begripelig og forutsigbar

Historien til "Mohammed"

Før jeg kom var jeg liten og forsto lite. Det var ofte krig. De angstfulle nettene kan jeg aldri glemme, da huset vårt ble gjennomhullet. Jeg – med Mamma og Pappa, måtte sitte på gulvet i mørket bak kjøleskapet. Jeg måtte sitte ganske stille i fanget til min mor og far under krigen. Og neste morgen tidlig ble ofte faren min hentet og tatt til fange av tyrkiske militære. Selv om han var uskyldig ble han torturert. Han ble ofte slått ned rett foran meg. Jeg ble alltid skuffet. Jeg som trodde at faren min var sterkeste i verden .....han var nå stille og redd med bøyd hode og lot seg bare bli slått ned og bli bannet til. Dette er bare en dag av mange. Det er disse dagene jeg aldri glemmer. Det er disse dagene som følger meg hele tiden. Jeg har ofte mareritt, som om jeg befinner meg i fanget til moren min igjen. Jeg ser og føler min mor skjelve, svette og samtidig høre hvordan hun puster inn og ut. Vi er alle stille. Jeg hører lyder lik de lydene jeg hørte i løpet av krigen. Og så plutselig våkner jeg av frykt når jeg hører et sterkt smell i nærheten av huset vårt. Jeg våkner svett over hele kroppen og for å roe meg ned puster jeg dypt inn og ut.

Denne gangen var det Norge. Nå var jeg stor nok til å skjønne ting, og denne gangen skulle jeg være forsiktig med å velge venner og bli vant med det norske miljøet. Med språket hadde jeg ingen problemer. Allerede etter 3 mnd. fikk jeg min første kjæreste. Jeg ble godt tatt i mot av det norske samfunnet, og dermed hadde jeg allerede kommet meg inn i det norske samfunnet. Straks fikk jeg gode venner som både var norske og utlendinger. Så gikk jeg på skole med de, gikk på fester og kino med de. Med andre ord var jeg knyttet til dette samfunnet og følte meg norsk. Bare en ting hadde jeg forskjell fra de andre, og det var at vi bodde på asylmottaket. Ikke det at jeg skammet meg over å bo på asylmottaket, nei..det motsatte, det er det beste stedet jeg hadde bodd siden vi var på flukt og det lengste stedet vi fikk lov å bo, nemlig 5 lange år. Det er ikke bare å bo i asylmottaket, det er samtidig å bli vitne til mye brutale ting, som å se at foreldrene dine lider, gråter og er hjelpeløse. Det er å se at du selv og foreldrene dine blir deprimerte og blir psykisk skadet av alltid å være med angsten og usikkerheten om å bli sendt tilbake.

- **Barn i førskolealder:**
ofte "beskyttet" mot bekymringer fordi de stoler på foreldrenes evne til å handle og mestre enhver situasjon.
- **Fra skolealder og fremover:**
i økende grad klar over at hendelser som ulykker, katastrofer, krig kan gjøre foreldre maktesløse og ute av stand til å beskytte dem. Forstår mer at voksne i noen situasjoner ikke kan hjelpe.
- **Ungdomstiden:**
periode der mange har kjempet for større sjølstendighet og sjøltillit. Mer forberedt på å måtte mestre situasjoner på egen hånd.

Raundalen, -95

I alle disse fasene vil sammenbrudd av voksen autoritet og kontroll ha en dyptgripende effekt på barnas verdensoppfatning og sjøloppfatning

Internasjonal undersøkelse

Prof. David Lackland Sam, Uib

- Ca. 8000 ungdommer 13 - 18 år i flere land
- I Norge ca. 500. m. vietnamesisk, pakistansk, tyrkisk og chilensk bakgrunn
- Fra Oslo, Drammen, Stavanger, Bergen og Trondheim
- Fant 4 tilpasningsstrategier (profiler)

- **Integreringstypen:** En av de største gruppene, ca. 29 % i Norge. Klarer seg bra. Respekterer foreldrene. Gjør bruk av vertslandets kultur. Skårer høyt på selvtillit, tilpasning og livskvalitet.
- **Etniske typen:** Ca. 30 % i Norge. Orienterer seg mot sin opprinnelige kultur. Snakker eget språk, venner fra egen etnisk gruppe, behersker vertslandets språk dårlig. Skårer bra på psykisk helse. Dårlig mht. tilpasning på skolen, i samfunnet for øvrig.
- **Diffuse typen:** Ca. 27 % i Norge. Kjenner seg verken hjemme i foreldrenes kultur eller i den norske. Liten kontakt med foreldrenes kultur. Negativ til det nye landet. Skårer lavt på både livskvalitet og skoletilpasning.
- **Nasjonale typen:** Ca. 15 % i Norge. Går helt opp i den nye nasjonale identiteten. Bryr seg lite om familien, snakker nesten bare vertslandets språk, utelukkende sammen med venner fra det nye landet. Skårer ikke høyt på livskvalitet. Klarer seg ikke spesielt bra.

©Lys, 2004/06

Behovet for "Å være i verden".

- Eg vil at dere skal huske en ting – eg ER i verden!

Jente, 13 år

- Hva kan gjøres?
- Alle ting som gir økt forståelse, mestring og mening, alle opplevelser av sammenheng og anerkjennelse, og alle former for identitetsbekreftelse er til hjelp.